

Pożytek nawłociowy zmienia warunki gospodarowania

Michał Zawilak

Wybór metody gospodarki pasiecznej zależy od wielu czynników, a głównie od bazy pożytkowej. W gospodarce wędrownej jest ona zmienna i pszczelarz odpowiednio do niej każdorazowo dostosowuje swoją metodę. Inaczej w pasiece stacjonarnej, gdzie gospodarka pasieczna zdeterminowana jest występowaniem pożytków, długością trwania i ich obfitością.

Metoda gospodarowania polega na kierowaniu rozwojem rodziny w celu regulowania jej siły i stosunku ilości czerwiu do pszczoł dorosłych. W większości pasiek położonych w jednym miejscu sezon kończy się w pełni lata pożytkiem z lipy, ewentualnie ze spadzi liściastej.

Wówczas korzystne jest ograniczenie czerwienia matek miesiąc wcześniej, tak aby część pszczoł odciążać pielęgnowaniem czerwiu, który zużywa znaczne ilości tego wziątka. Po odwirowaniu ostatniego miodu konieczne jest od razu bezproduktywne karmienie pszczoł przez okres 2-3 tygodni.

Od lat dziewięćdziesiątych następują widoczne zmiany w strukturze gruntów rolnych na korzyść nieużytków, na których pojawia się roślinność dziko rosnąca. Największy udział wśród tych roślin ma nawłóć. W moich warunkach gospodarki stacjonarnej masowe pojawienie się nawłoci na coraz większych obszarach niezagospodarowanych i polanach leśnych wpłynęło na zmianę sposobu gospodarowania. Zasadą stało się dbanie o intensywne czerwienie matek w całym sezonie. Gniazdo obejmuje dwa korpusy o pojemności porównywalnej do 10 ramek warszawskich poszerzanych. Rodziny są silne, z dużą ilością

czerwiu. Zauważyłem, że rodziny, które uległy czasowemu osłabieniu na skutek rójki lub gorszego czerwienia matki, osiągają istotnie mniej miodu. Ważną częścią tej metody jest również wykorzystanie matek pomocniczych. Dlatego też po pożytku wiosennym, tj. w III dekadzie maja tworzone są do 60-80% stanu pasieki małe odkłady na trzech ramkach w oddzielnym korpusie. Nie ma wtenczas obawy, że małe rodziny zostaną obrabowane. Podczas dobrej pogody, matki szybko unasienniają się i przy dbałości zagospodarują cały korpus. Główne korzyści tej metody są następujące:

- ▶ ujmując silnym rodzinom po pożytku wiosennym choćby jedną ramkę z czerwiem na wygryzieniu, ograniczam ryzyko nastroju rojowego,
- ▶ dokonuję prawie corocznej wymiany matek,
- ▶ łącząc odkłady z rodzinami zasadniczymi po pożytku późnoletnim, zapewniam im dobre warunki zimowli.

Nawłóć rośnie zwarcie w bliskiej odległości na nieużytkach i polanach leśnych. Są to dwie odmiany: nawłóć późna (*Solidago gigantea* Aiton) i nawłóć kanadyjska (*Solidago canadensis* L.). Pierwsza z nich rozpoczyna kwitnienie w III dekadzie lipca. Stanowi ona

Nawłóć późna

przeważające źródło pożytku, ale nektarowanie jej jest niewielkie i zapewnia pszczołom jedynie pożytek rozwojowy. Nawłoc kanadyjska kwitnie później, tj. od I dekady sierpnia aż do połowy września. Jest to często okres ustabilizowanej pogody. Intensywność oblotu nawłoci jest szczególnie duża w słoneczne dni o temperaturze bliskiej 30°C. Z ula wylatuje wówczas ponad 2 kg pszczoł, a dzienny przybytek z ula sięga do 2 kg nektaru. W tych warunkach matki zwiększają czerwienie i czerw zajmuje większość gniazda. Duża ilość czerwiu otwartego pobudza pszczoły do energicznego zbierania ciemnopomarańczowego pyłku z nawłoci.

Miodobranie

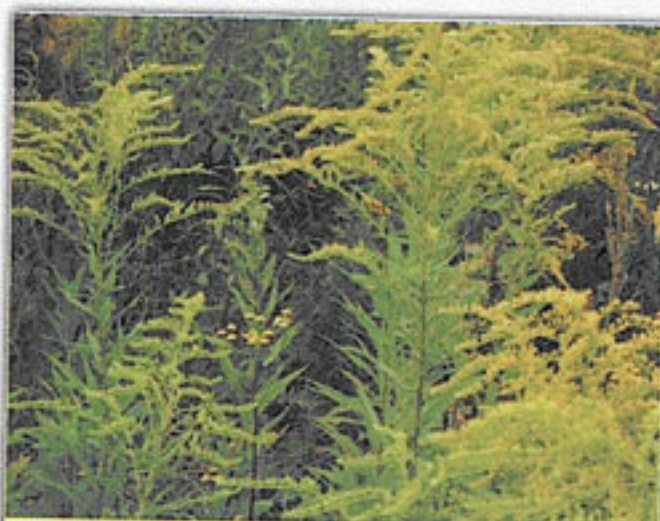
Miodobranie z nawłoci odbywa się najczęściej w I dekadzie września. Jest to czas dużej zmienności pogody. Przy korzystnych temperaturach dnia powyżej 25°C, pszczoły zajęte są jeszcze pracą w polu i miodobranie można przeprowadzić w normalnych warunkach w pasiece. Są jednak lata, np. 2008 r., gdy temperatury w ciągu dnia spadały poniżej 20°C i wówczas warunki dojrzewania miodu były szczególnie trudne, a ramki z miodem trzeba było dodatkowo przed wirowaniem podgrzewać. Zasadą jest to, że wybiera się ramki tylko prawie całkowicie posyite i bez czerwiu.

W latach 2000-2009 średnio odwirowałem z ula 7,7 kg miodu nawłociowego. Najmniej miodu było w roku 2004, a najwięcej w 2002, tj. odpowiednio 5,2 kg i 9,9 kg.

Miód nawłociowy

Miód nawłociowy przed skryształizowaniem ma barwę bursztynową. Kryształizuje średnioziarniście w ciągu miesiąca. Charakteryzuje się on wykwintnym, intensywnym smakiem cytrynowym. Zawartość wody w tym miodzie, mierzona w 2009 r. wynosiła 18,5%. W porównaniu z innymi odmianami miodu

zauważa się jego mniejszą trwałość w przechowywaniu. Zdarza się, że po kilku miesiącach przechowywania, nawet w temperaturze poniżej 18°C, następuje proces fermentacji nie tylko wierzchniej warstwy, ale sięgający jego całości.

Nawłoc kanadyjska

Pożytek nawłociowy

Pożytek nawłociowy ma dwójakie znaczenie w gospodarce pasiecznej. Z jednej strony, wydłużając okres pożytków, utrudnia zwalczanie warrozy. Po letnim miodobraniu w rodzinie nie można ograniczać czerwiu, a w dwutygodniowej bezpożytkowej przerwie mało efektywne jest stosowanie środków warroabójczych. Pasożyt, mając ograniczoną ilość czerwiu trutowego, silnie atakuje czerw pszczeli. Jeżeli zatem wcześniej nie będziemy go skutecznie zwalczać, to okaże się, że straty poniesione w okresie jesienno-zimowym, prze-

ważą korzyści z tego pożytku. Mając na uwadze to zagrożenie, warto jednak wykorzystać ten pożytek. Dodatkowo strony są następujące:

- ▶ wzrost wydajności miodu,
- ▶ odmłodzenie rodziny,
- ▶ obfite zapasy pyłku,
- ▶ dodatkowe zapasy zimowe miodu.

Pożytek nawłociowy w latach 2000-2009 zapewnił wzrost średniej wydajności miodu o ok. 26%. Pozyskany miód to nie tylko dodatkowy dochód, ale również poprawa w strukturze oferowanego klientom asortymentu. Istotne znaczenie na odmłodzenie i przygotowanie rodziny do zimowli w okresie późnego lata ma stały dopływ nektaru i pyłku. Jest to niezmiernie ważne, ponieważ wiele terenów w tym czasie cierpi na niedostatek pyłku. Jeżeli przed pożytkiem ułożymy rodzinom właściwie gniazdo, to matki będą intensywnie czerwcić, a pszczoły same zatroszczą się o dobre zapasy pierzgi i miodu. Zostawiając część miodu w gnieździe, możemy również zaoszczędzić od 5 do 10 kg cukru i młode pszczoły odciążyć od wyczerpującej pracy przy jego przerobie.

Michał Zawilak

krzysztof.zawilak@wp.pl
tel. 71 353-08-52

Ramka z posyitym miodem nawłociowym